

به نام آنکه جان را فکرت آموخت
چراغ دل به نور جان برافروخت

تقابل یا تعامل

سنت و مدرنیته

در زندگی ایرانی

با تمرکز بر سینمای ایران

تحلیل محتوای فیلم‌های دهه‌های ۸۰ - ۶۰ ایران

(مادر، هارون و چهارشنبه سوری)

نگارش و تحقیق اجتماعی

کامبیز پارتا (یان)

تحقیق سینمایی

سولماز مممدی

تحقیق علوم ارتباطات

مریم فطیری

تحقیق مطالعات زنان

سمیه بزرقراری

سرشناسه	پارتازیان، کامبیز مترجم محقق ۱۳۵۴
عنوان و نام پدید آور	تقابل یا تعامل در زندگی ایرانی با تمرکز بر سینمای ایران: تحلیل محتوای فیلم های دهه های ۸۰-۶۰ ایران (مانر، هامون و چهارشنبه سوری) / نگارش و تحقیق اجتماعی کامبیز پارتازیان، تحقیق سینمایی سولماز محمدی، تحقیق علوم ارتباطات مریم خطیری، تحقیق مطالعات زنان سمیه برقراری
مشخصات نشر	قم، نشر اعلایی: ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	۴۶، ۴ ص.، جدول
شابک	ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۹۶-۱۳-۳ ریال ۱۶۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	واژنامه
یادداشت	کتابنامه: ص ۳۱۵-۳۲۱، همچنین به صورت زیر نویس
موضوع	سینما-ایران-نقد و تفسیر
موضوع	سینما-ایران-تهیه کنندگان و کارگردانان
موضوع	نقد سینمایی
موضوع	تجدد-ایران-تحقیق
شناسه افزوده (شخصی)	محمدی، سولماز محقق
شناسه افزوده (شخصی)	خطیری، مریم محقق
شناسه افزوده (شخصی)	برقراری، سمیه محقق
رده بندی کنگره	PN ۱۹۹۳/۵/الف ۹۳
رده بندی دیویی	۷۹۱.۴۳.۲۵۵

انتشارات اعلایی

موسسه اندیشه و سلامت خانواده

نام کتاب: تقابل یا تعامل در زندگی ایرانی با تمرکز بر سینمای ایران
مولفین: کامبیز پارتازیان
ویراستار علمی: دکتر مصطفی ازکیا
طراح جلد: وحید احمد لو
تیراژ: ۱۰۰۰
نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۲
شابک: ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۹۶-۱۳-۳ ریال ۱۶۰۰۰۰
تلفن ناشر: ۸۶۰ ۲ ۸۶۰ همراه ۰۲۵۱ ۰۹۱۲۷۵۳۹۹۷۳
وب سایت ناشر: www.alaeipublication.ir
ایمیل: info@alaeipublication.ir

حق چاپ محفوظ است نقل مطالب با ذکر مرجع بلا مانع است.

پیش گفتار

اثر پیش رو، پژوهشی است پیرامون تقابل یا تعامل سنت و مدرنیته در زندگی ایرانی با تمرکز بر سینمای ایران.

نگارنده سعی کرده ضمن مروری بر ادبیات نظری پیرامون مدرنیته و نفوذ آن در ایران، مولفه های مشترک سنت و مدرنیسم، آراء متفکران اجتماعی را در یک سیر تاریخی مورد توجه قرار دهد. به علاوه رویکردهای نظری پیرامون تعامل سنت و مدرنیته از دیدگاه جامعه شناسان و نظریه های پیرامون زنان و ارتباطات در همین زمینه با دیدی انتقادی مرور شده است.

نگارنده به هنگام ورود به مباحث مدرنیته در ایران با دیدی انتقادی به نقد و بررسی مدرنیته ایرانی پرداخته و ریشه های تقدیس و تقبیح آن را طی سه دهه ی اخیر مورد مطالعه قرار داده است. در واقع می توان گفت که اثر حاضر مطالعه ای بین رشته ای است که از یک سو به دیدگاه های مدرنیسم، فمینیسم و ارتباطات پرداخته و از سوی دیگر تلاش شده است که از این مبانی نظری برای تحلیل جامعه ایرانی و بازتاب آن در سینما، سه دهه ی اخیر ایران بپردازد.

از نظر روش شناسی پژوهش، نوعی تحلیل محتوای کمی و کیفی از سه اثر برجسته ی سینمای ایران (مادر، هامون و چهارشنبه سوری) طی دهه های ۶۰ تا ۸۰ است.

از منظر روش، پس از طرح مبانی نظری تحلیل محتوا، اشاراتی به مفهوم شناسی، نشانه شناسی، نشانه شناسی در رسانه به ویژه سینما شده است. سپس به تحلیل نشانه شناسی هر سه فیلم پرداخته و در آن دال و مدلول های مهم موجود در هر سه فیلم واکاوی شده و در راستای تحلیل نشانه شناسی فیلم ها و به طور کلی بررسی سبک زندگی روزمره ی ایرانیان به کار گرفته شده است.

به طور کلی، در پژوهش حاضر به این سوال پاسخ داده شده است که آیا می توان به کمک نشانه های موجود در فیلم های مادر، هامون و چهارشنبه سوری که متعلق به دهه های ۶۰-۸۰ تاریخ ایران می باشند، گذار، تقابل و یا تعامل موجود میان سنت و مدرنیته را در زندگی روزمره ی ایرانیان نشان داد و اینکه اصولاً در زندگی روزمره ی ایرانیان ما شاهد کدام نوع از این ها- سنت یا مدرنیته-

هستیم. در خلال پژوهش سعی شده است تا به کمک روش کیفی نشانه‌شناسی فیلم و مشاهده مستقیم رفتار افراد و طرح پرسش‌های مختلف در مورد آن‌ها و آثاری را که به وجود آورده‌اند، مورد توجه، تحلیل و مطالعه قرار گیرد. همه‌ی تلاش‌های نگارنده در راستای این بوده تا بتواند نشانه‌هایی از تقابل یا تعامل میان سنت و مدرنیته در زندگی روزمره ایرانیان با تکیه بر فیلم‌های مذکور- به عنوان فیلم‌های منتخب سه دهه‌ی فیلم‌سازی ایران- مورد ارزیابی و تحلیل قرار گیرد.

دستاوردهای پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در برهه زمانی مورد مطالعه، ایرانیان به سرعت با مولفه‌ها و دستاوردهای مدرنیته خو گرفته‌اند. طی دهه هشتاد و با شدت گرفتن گسترش بی‌اعتمادی، انتقاد وسیع از فرهنگ‌های سنتی، اختلاف سطح زندگی افراد جامعه و ایجاد دوگانگی میان ارزش‌ها و واقعیت‌ها، به تقابل میان سنت و مدرنیته هر چه بیشتر دامن زده شده است.

شدت این تقابل‌ها به حدی است که به میزان بالایی ایرانیان به تقسیم افراد درون گروه و مثبت و افراد منفی و برون گروه و تفکیک آن‌ها از هم در زندگی روزمره‌ی خود مبادرت می‌کنند تا جایی که به تدریج آن‌ها به یک فرهنگ بدل ساخته‌اند که اصطلاحاً به آن فرهنگ خودی و ناخودی گفته می‌شود.

اثر حاضر، توسط آقای کامبیز پارتازیان که از پژوهشگران جوان و پرکار است نوشته شده است. از نام برده اثرات پژوهشی و تحقیقی متعددی به زیور چابک آراسته شده است. این پژوهش می‌تواند برای دانشجویان رشته‌های علوم اجتماعی، ادبیات، علوم ارتباطات و هنر‌ها مورد استفاده قرار گیرد؛ هر چند که گروه‌های فرهیخته و روشنفکر جامعه در پرتو این اثر می‌توانند تحولات اجتماعی ایران را پیگیری نمایند.

اینجانب برای آقای پارتازیان که هم اکنون دوره دکتری جامعه‌شناسی را می‌گذرانند، امید توفیق در همه‌ی زمینه‌های زندگی به ویژه پژوهش‌های اجتماعی را از خداوند دارم.

مصطفی ازکیا

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
<u>فصل اول - کلیات تحقیق</u>	
۳	بیان مساله.....
۶	بیان ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۸	بیان اهداف تحقیق.....
۱۰	سوالات تحقیق.....
۱۲	تعریف مفاهیم و متغیرهای تحقیق.....
۱۲	سنت.....
۱۲	تعریف قهومی سنت.....
۱۳	مولفه های سنت.....
۱۵	مدرنیته.....
۱۶	مدرنیسم.....
۱۸	مولفه های مدرنیسم.....
۱۹	اومانیسم.....
۲۰	پوزیتیویسم.....
۲۰	نهیلیسم.....
۲۱	راسیونالیسم.....
۲۲	امپریسیسم.....
۲۲	تجدید نظر و بازاندیشی و تضاد.....
۲۴	فمینیسم.....
۲۵	مولفه های مشترک میان سنت و مدرنیته.....
۲۵	هویت.....
۲۵	همسان سازی هویتی.....
۲۶	هویت سنتی.....
۲۶	هویت مدرن.....
۲۷	سبک زندگی.....
۲۸	زندگی روزمره.....

۲۹	تمایزات سنت و مدرنیته
۳۲	تمایزات مدرنیته و مدرنیسم
۳۳	فرهنگ
۳۵	ارتباط جمعی و فرهنگ
۳۶	رسانه ها و فرهنگ مردم پسند
۳۷	سینما و فرهنگ رسانه ای مردم پسند
۳۸	نظام ارتباطی سنتی
۳۸	نظام ارتباطی مدرن
۴۱	موانع تحقیق

فصل دوم - مروری بر مباحث نظری

بخش اول: مبانی نظری عام

۴۴	رویکردهای نظری پیرامون سنت
۴۴	رویکرد تحلیلی
۴۵	رویکرد میراث فرهنگی
۴۶	رویکرد آرایانه
۴۶	رویکرد ایدئولوژیک
۴۷	رویکرد نوستالژیک
۴۸	سنت از دیدگاه نظریه پردازان
۴۸	سنت از دیدگاه ماکس وبر
۴۸	سنت از دیدگاه گیدنز
۴۹	سنت از دیدگاه پوپر
۵۰	نظریات هویت
۵۰	هویت از دیدگاه مارسیا
۵۰	هویت از دیدگاه کلاسر
۵۱	هویت از دیدگاه ریچارد جنکینز
۵۱	هویت از دیدگاه هنری تاجفل
۵۲	نظریات ارزش
۵۴	نظریات جامعه پذیری
۵۵	جامعه پذیری از دیدگاه پیتر برگر و توماس لوکمان
۵۶	جامعه پذیری از دیدگاه هربرت مید
۵۶	جامعه پذیری از دیدگاه زیمل
۵۷	نظریات هرمنوتیک
۵۷	هرمنوتیک از دیدگاه پل ریکور
۵۸	هرمنوتیک از دیدگاه گادامر

۵۹	 رویکردهای نظری پیرامون مدرنیته
۵۹	 مدرنیته از دیدگاه آنتونی گیدنز
۶۰	 مدرنیته از دیدگاه مکتب فرانکفورت
۶۰	 رویکردهای نظری پیرامون مولفه های مدرنیته
۶۰	 نظریات عقلانیت و منطق گرایی
۶۱	 نظریات اومانیسم
۶۱	 نظریات پوزیتیویسم
۶۳	 رویکردهای نظری پیرامون انسان سنتی و انسان مدرن
۶۳	 انسان سنتی و انسان مدرن از دیدگاه دورکیم
۶۴	 انسان سنتی و انسان مدرن از دیدگاه اریک فروم
۶۵	 رویکردهای نظری پیرامون تعامل سنت و مدرنیته
۶۵	 تعامل سنت و مدرنیته از دیدگاه هاس لایتز
۶۵	 تعامل سنت و مدرنیته از دیدگاه مایکل تودارو
۶۶	 تعامل سنت و مدرنیته از دیدگاه ماکس وبر
۶۷	 رویکردهای نظری پیرامون تقابل سنت و مدرنیته
۶۷	 تقابل سنت و مدرنیته از دیدگاه نیل اسمپسر
۶۸	 تقابل سنت و مدرنیته از دیدگاه آیزنشتاد
۶۹	 نظریه های پیرامون زنان
۶۹	 رویکرد نظری تغییرات نقش زنان در سینما
۶۹	 رویکرد بازتابی
۷۰	 رویکرد کلی فمینیسم
۷۱	 فمینیسم لیبرال
۷۱	 فمینیسم روانکاوانه
۷۱	 رویکرد فمینیسم به سینما
۷۳	 گونه شناسی بازنمایی زنان در فیلم ها
۷۶	 رویکردهای نظری پیرامون ارتباطات
۷۶	 سینما و ارتباطات
۷۶	 نظریه ی هماهنگ کننده معنی
۷۸	 نظریه ی فریبکاری میان فردی
۷۸	 نظریه ی ارتباط واسطه ای
۷۸	 نظریه ی تقلیل بی ثباتی
۷۹	 نظریه ی تعامل گرایی نمادین
۸۰	 نظریه ی عاملیت رسانه در زندگی بشر
۸۱	 نظریه ی برجسته سازی
۸۱	 نظریه تبادل اجتماعی

۸۲	نظریه ی دیالکتیک ارتباطی
۸۴	نظریه ی مدیریت جریم روابط
۸۴	نظریه ی تفکر گروهی
۸۶	نظریه ی مارپیچ سکوت
۸۶	نظریه ی گروه خاموش
۸۷	نظریه ی جوامع شفاهی سنتی
۸۸	نظریه ی بازنمایی ارتباطی
۸۹	رویکردهای نظری پیرامون سبک زندگی
۹۰	رویکردهای نظری پیرامون زندگی روزمره
۹۱	ماتریس نظری

بخش دوم: مبانی نظری خاص جامعه ی ایران

۹۴	سنت در ایران
۹۵	مدرنیته در ایران
۹۶	مدرنیته ی ناقص
۹۷	غربی سازی و ملی امکان مدرنیته
۹۹	مدرنیته ی بومی
۱۰۰	سیمای مدرنیته ی ایران
۱۰۱	جایگاه مدرنیته در ایران
۱۰۳	گونه شناسی مدرنیته در ایران
۱۰۳	تقبیح مدرنیته طی دهه ۶۰ و تقدیس آن طی دهه ۸۰
۱۰۶	گذار، تقابل یا تعامل سنت و مدرنیته در ایران
۱۱۱	مقایسه ی مدرنیته ایرانی با مدرنیته ی جهانی
۱۱۵	مدرنیزاسیون در ایران
۱۱۸	زندگی روزمره ی ایرانی

بخش سوم: فرضیات یا مقولات تحقیق

۱۲۱

بخش چهارم: تحلیل نشانه شناختی فیلم

۱۲۵	مفهوم شناسی
۱۲۵	مفهوم نشانه شناسی
۱۲۷	نشانه شناسی رسانه ها
۱۲۸	رمزها و نشانه ها در سینما
۱۳۰	نشانه شناسی فیلم
۱۳۱	نشانه شناسی در سینما

۱۳۳	تحلیل نشانه شناختی فیلم ها.....
۱۳۳	تحلیل نشانه شناختی فیلم مادر.....
۱۳۶	دال و مدلول های مهم متن در فیلم مادر.....
۱۴۱	تحلیل نشانه شناختی فیلم هامون.....
۱۴۹	دال و مدلول های مهم متن در فیلم هامون.....
۱۵۳	تحلیل نشانه شناختی فیلم چهارشنبه سوری.....
۱۶۷	دال و مدلول های مهم متن در فیلم چهارشنبه سوری.....

فصل سوم- روش شناسی

۱۷۳	روش تحقیق.....
۱۷۵	نقش تحلیل.....
۱۷۶	مراحل تحلیل.....
۱۷۶	تحلیل ابتدایی.....
۱۷۷	تنظیم فرضیات و اهداف.....
۱۷۷	علامت گذاری نشانه ها.....
۱۷۸	رمز گذاری اطلاعات محتوی.....
۱۷۸	واحد ضبط.....
۱۷۹	واحد متنی.....
۱۸۲	موضوعات و مقوله های تحقیق.....
۱۸۴	موضوعات و مقولات فیلم مادر.....
۲۰۴	موضوعات و مقولات فیلم هامون.....
۲۲۳	موضوعات و مقولات فیلم چهارشنبه سوری.....

فصل چهارم- یافته های تحقیق..... ۲۴۲

۳۰۲	فصل پنجم: نتیجه گیری.....
۳۰۲	نتایج نظری.....
۳۰۶	نتایج کلی.....
۳۱۶	منابع.....
۳۱۶	منابع فارسی.....
۳۲۱	منابع لاتین.....

ضمایم تحقیق.....ب

الف) معرفی و شناخت کارگردانان و آثار آنان.....ب

معرفی علی حاتمی و بررسی آثارش.....ب

معرفی داریوش مهرجویی و بررسی آثارش.....ک

معرفی اصغر فرهادی و بررسی آثارش.....م

ب) فیلم نامه ها.....ع

فیلم نامه ی مادر - علی حاتمی.....ع

فیلم نامه هامون - داریوش مهرجویی.....ت

فیلم نامه چهارشنبه سوری - اصغر فرهادی.....ب ب ب ب

پ) اسامی اعلام.....د د د د

www.ketab.ir